

CRONICĂ MUZICALĂ ȘI CRITICĂ LITERARĂ*

Gheorghe Nazare¹

Dumitru Anghel, *De la cronică muzicală la critică literară - publicistică și eseu contemporan*, Editura TIPO MOLDOVA, Iași, 2018.

Dumitru Anghel, bine cunoscutul și apreciatul scriitor brăilean, membru al UR, și-a adunat, selectiv, în a sa OPERA OMNIA, apărută la Editura TIPO MOLDOVA, în acest an, peste 100 de cronici muzicale și de critică literară publicate, în timp, în volume precum: *Portrete în aquaforte* (2004), *Brăila muzicală* (2005), *Jurământul Euterpei* (2006), *Reverențe critice* (2008), *Recensa rediviva* (2010), *Critică literară și muzicală* (2012), *O samă de scriitori* (2014), *Note de lector* (2016), cât și 15 dintre cronicile publicate recent într-o serie de reviste literare.

Dumitru Anghel debutează publicistic în anul 1962, în revista „Contemporanul”, cu o cronică muzicală la Concertul Orchestrei simfonice Gewanhauss din Leipzig, la Ateneul Român, iar debutul editorial și-l face în anul 1997, cu o monografie școlară, urmat de volumele pe care le-am menționat mai sus. Scriitorul brăilean s-a dovedit foarte prolific, publicând cronici muzicale și de critică literară (preocupare consistentă), eseu, interviuri, articole cu conținut cultural, peste 1400, însemnări și opinii în reviste și ziare din Brăila, din țară și de peste hotare.

Capitolul I al volumului se intitulează explicit „De la cronică muzicală...”, unde sunt selectate, evident, cronici muzicale dintre cele care se regăsesc în „Brăila Muzicală” și „Jurământul Euterpei”. Dumitru Anghel pledează cu pasiunea melomanului pentru nevoia de muzică, care „ocupă un loc privilegiat în ierarhia nevoii de frumos a omului” (p.9). Exemplificările autorului sunt convingătoare: datorită iubirii sale pentru muzică, Brăilei i s-a spus *Mica Vienă*, la care se adaugă faptul că „în orașul de la Dunăre” s-au născut, printre alte mari personalități ale muzicii, George Niculescu-Basu, Hariclea Darclee, Petre Ștefănescu Goangă, Ionel Voineag.

Atmosfera muzicală a Brăilei, de mare și îndelungată tradiție, potentată de Societatea muzicală „Lyra”, fondată în anul 1883, de Instituția profesionistă cu același nume, înființată la 22 martie 1996, face din muzică o adevărată „emblemă culturală definitivă a Brăilei”

¹ Redactor șef, Școala Gălățeană.

(Festivalul de Canto Hariclea Darclee fiind doar unul dintre exemple). Mărturii emoționante ale unor profesioniști ai muzicii din Brăila și din Galați le descoperim și în interviurile pe care Dumitru Anghel le-a luat dirijorilor de renume națională Silviu Zavulovici, Nicolae Meiroșu, Nicu Teodorescu, tenorului Ionel Voineag („Pe unde am cântat, m-am mândrit cu faptul că sunt fiu al Brăilei”), violonistului Ștefan Ruha și solistului de operă David Ohanesian, ale soliștilor lirici Liviu Vasilică, Nicu Alifantis și George Nicolescu.

Remarcabile prin profesionalism și acuratețe literară sunt cronicile muzicale consemnate de Dumitru Anghel la multe manifestări culturale de gen și publicate în reviste din Brăila și din țară, dintre care exemplificăm: Dirijorul Erik Klay (R.D.G.) și violonista Liana Isakadze (U.R.S.S.) la Brăila; Simfonia spaniolă; Pianistul Alexandru Demetriad; Simfonicul orchestrei din Galați (cu participarea celebrului violinist Ion Voicu); Corneliu Gheorghiu, un virtuoz al pianului; Concertul Filarmonicii „George Enescu”; Concertul simfonic al Societății musicale „Lyra”-un pas promițător spre consacrare; Ștefan Ruha pe scena brăileană; Prezențe musicale: Madrigalul la Brăila; Concursul Internațional de Canto „Hariclea Darclee” etc.

Capitolul al II-lea, cel mai consistent, de peste 350 de pagini, cuprinde aproape 100 de cronici, selectate din cele șapte volume de critică literară semnate de Dumitru Anghel de-a lungul timpului. Evident, majoritatea cronicilor selectate se referă la creații ale scriitorilor brăileni, peste 40, apoi ale gălățenilor, cât și din alte localități ale țării. În context, Dumitru Anghel face și deosebite considerații de natură valorică despre operele unor scriitori români de suprafață națională și europeană, precum George Călinescu, Nicolae Manolescu, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu ș.a.

„**George Călinescu** a fost un reper, un vizionar și un exeget al culturii literare românești, de la creația populară, de la Dosoftei, de la cronicarii moldoveni și poezii Văcărești sau Eliade, până la Vasile Alecsandri și Mihai Eminescu, Liviu Rebreanu sau Mihail Sadoveanu”, notează Dumitru Anghel. (p.91); **Nicolae Manolescu** „s-a dovedit metodic încă din anii când citea ...orice, într-o devălmășie aleatorie de cărți și scriitori”, pentru ca apoi să aibă „o meticuloasă ierarhizare a lecturii”. (p.345); **Fănuș Neagu**, continua Dumitru Anghel, are „un stil al scrisului *inconfundabil*, dovedindu-se „marele maestru al metaforei și al verbului îmbogățit de sensuri noi și surprinzătoare”. (p.114); **Adrian Păunescu** a fost „o personalitate în clocot”, „un poet fulminant, cu gesturi teatrale, de Agora”, care „a impus prin autoritatea personalității sale și a talentului său un nou mod de a face presă”. (p.167).

Cuvinte măgulitoare are Dumitru Anghel și despre creația literară a altor renumiți scriitori: Lucian Avramescu, Varujan Vosganian, Nicolae Grigore Mărășanu, Corneliu Antoniu, Viorel Dinescu, Viorel Coman, Coriolan Păunescu, Teodor Parapiru, Constantin Gherghinoiu, Emilian Marcu, Adelina Pop etc. Dumitru Anghel portretizează identitar, într-un stil elevat, fluent și cald personalități ale scrisului românesc contemporan.

„Lirica poetului **Nicolae Grigore Mărășanu**, scrie Dumitru Anghel, s-a născut sub semnul vâltorilor Dunării și al miracolelor Deltei...Poetul s-a trezit înzestrat nativ cu un potential teluric cu erupții acvatice primare, pe care le-a stăpânit prin instinct, apoi prin lecturi bine temperate, rigoare, disciplină intelectuală și bun simț artistic”. (p.204); „**Corneliu Antoniu** „și-a consolidat propria linie melodică pe un portativ poetic, din care n-au lipsit nici

diezii alternativi și nici sincopetele protestatate ale înregimentării de modă poetică... Poetul Corneliu Antoniu și-a păstrat un timbru inconfundabil, autentic, printr-o imaginație febrilă, caracteristică unui căutător de frumuseți și de poești stări sufletești”. (p.222); „**Viorel Dinescu**, poet modern al sec. al XIX-lea...marchează o stabilitate stilistică și, mai ales, o apetență absolut originală pentru gama portativelor sale literare, pe un diapazon mereu nuanțat, întotdeauna îmbogățit și diversificat tematic”. (p.238); Istoricul și criticul literar **Viorel Coman**, alias Viorel Mortu, „scrie cum vorbește, în fracul de ceremonie al limbii române literare, cu nuanțări împrumutate pedant din lecturi bine digerate, cu frazări savant orchestrate, atent la detalii în comportamentul figurat al lexicului oarecare, pe care-l înnobilează cu semnificații noi, surprinzătoare, elevate, îndrăznețe, pentru ca să fie pe același portativ valoric cu al maestrului Fănuș Neagu”. (p.200); „De parcă n-ar vrea să semene cu nimeni, poetul **Coriolan Păunescu** „inovează” în organizarea tematică a poemelor, în care „regula” pare a fi...„fără nicio regulă”, dar experiența și sobrietatea sa stilistică rezolvă totul prin ingenioase raționamente lirice și printr-un diversificat registru emotional care-i asigură, cu...„acte în regulă”, statutul de creator de literatură bună!”. (p.360); „În prozele sale de virtuozi, **Teodor Parapiru** trece lesne din registrul serios și doct în cel ludic și parodic, din realism în simbol; realul și fabulația rămân cantonate într-o perspectivă multiplă și cel mai adesea ipotetică asupra întâmplărilor și a personajelor, cu rătăcirii prin tot felul de labirinturi spațiale și temporale, cu o simbolistică greu de descifrat fără apelul la Dicționar...”. (p.427); „Poezia lui **Constantin Gherghinoiu** este eterică, fluidă, în largi volute lirice, atipică și surprinzătoare, proiectată între două extreme spirituale, senzualitate controlată, refulată în oniric și echilibru rece, olimpic, aproape de ideal în contrapunct sentimental până la sufocare, convingătoare mai degrabă prin *nonmesaj* decât prin emoție provocată”. (p.161); „Un poet serios, talentat și autentic, cu o personalitate artistică în clocot, cu o operă literară de o diversitate ale cărei dimensiuni parcă nu le-ar intui, dar pe care le asimilează dintr-un acut simț al unei pudori etice și estetice. De aceea, poezia lui **Emilian Marcu** este ca un concept, ca o părere și ca un experiment”. (p.265); „Poezia **Adelinei Pop** se descoperă, se arată, se subscrie ca un „răsfăț liric”, într-o sfidătoare manieră stilistică, din care răzbat ecouri de sentimente rănite sau de iubiri învinse, trădate nedrept, în strofe cu rimă îmbrățișată savant elaborate, pentru ca să ajungă, liberă și neconstrânsă de vreo „ispită” a formei fixe”. (p.116).

Opinii generoase, argumentate, formulează reputatul critic literar despre creațiile altor confrăți într-ale scrisului, brăileni (Violeta Craiu, Angela Burtea, Maria Cogălniceanu, Jenică Chiriac, Vasile Mandric, Lucia Patrașcu, Aurel Buricea, Vasile Datcu, Luminița Dascălu, Constanța Abălașei, Virgil Andronescu, Alexandru Hanganu, Alexandru Halupa, Valeriu Perianu, Valentin Popa, Alex Halupa, Gheorghe Lupașcu, Mihai Vintilă ș.a.) și gălățeni (Zanfir Ilie, Georgeta Muscă-Oană, Paul Sân-Petru, Petre Rău, Săndel Stamate, Ioan Toderiță, Valeriu Valegvi ș.a.).

În încheierea considerațiilor noastre, remarcăm valoarea tridimensională a cărții istoricului și criticului muzical și literar Dumitru Anghel: cartea semnaleză publicului larg, încă o dată, peste 100 de autori și creațiile lor, reprezintă un filtru valoric pentru cititori, garantat de experiența îndelungată a autorului în domeniu, transmite un mesaj educativ cititorului avizat.

Lansarea volumului a fost făcută și în cadrul Salonului cultural al Universității *Danubius*, activitate moderată de conf. dr. George Lateș. Prof. dr. Viorel Mortu, cunoscutul scriitor brăilean, a prezentat în detaliu cartea, apreciind meritele deosebite ale autorului în alcătuirea unei lucrări reprezentative. Au mai vorbit elogios prof. univ. dr. Benone Pușcă, conf. dr. Coriolan Păunescu și Andrei Tatulici, secretar general de redacție la revista *Danubius Universitas*. Autorul cărții, Dumitru Anghel, și-a exprimat grațitudinea față de cuvintele elogioase rostite de vorbitori la adresa cărții prezentate, împărtășind auditoriului aspecte din munca sa de creație, cât și privind efortul de a selecta cronicile cuprinse în OPERA OMNIA din sutele de consemnări făcute de-a lungul timpului.

Un cuvânt de grațitudine se impune Editurii TIPO MOLDOVA (redactor, Aurel Ștefanachi, coordinator serie, Cassian Maria Spiridon), pentru efortul și calitatea de a tipări o lucrare de valoare, reprezentativă pentru creația scriitorului brăilean Dumitru Anghel, pentru literatura română contemporană.